

XXVII.

Városmajor, 2005. december 21.

A BÍBOROS SZÍNRE LÉP

'75 végén költöztem el Mátyásföldről. Hárman is laktunk ezidőben – albérletben. Teri, Imréék és magam. Lakást vásároltunk. Spórolt pénzünk hármunknak nagyjából fele annyi volt, mint amennyibe került egy kétszoba hallos, cselédszobás lakás az Attila úton. A többi összekéreggették Imréék, Teri a rokonoktól. Én nem, mert az én spórolt pénzem kitette az összerakott pénz nagyobb részét. Fordítási műveleteimmel hamarosan rendezni tudtuk a teljes vásárlási összeget... Nem csináltunk élet- és vagyonszétválást, csak lakóközösséget. A közös költségeket háromfelé osztottuk: egyharmadot fizettünk mindhárman. Ki-ki ura volt a maga szobájának, a közös helyiségekben pedig – hall, fürdő, konyha, kamra – mindent elraktunk magunk után. Ennek következtében nagy békességen éltünk: Teri is magával, én is magammal, Márcziék is magukkal no meg azért egymással is. Amikor Márcziék három gyerekkel lakást kaptak, helyükre jöttek Végh Bandi és Györgyi. Amikor ők is lakást kaptak, következtek Petyáék, után meg Velőssyék. S aztán nem akadt utódjuk, s hamarosan Terivel elköltöztünk a Városmajor utcába, azt hiszem, jó tíz év után.

Márcziék s Teri már elfoglalták a maguk lakrészét, amikor én beköltöztem. Magam talán december 23-ára értem oda. A megelőző napokban Ancsa eljött Sárával Mátyásföldre, s könyvespolcaimról leszedte, és spárgával összekötözte, szállíthatóvá tette könyveimet. A szállítás napjának reggelén még Éva nővérünknek diktáltam valami fordítási anyagot, s amire készek lettünk vele, már ott is volt Hampel Karcsi és Mazug Laci, akik a bútorokat és a csomagokat félrakták egy teherautóra, és repültünk mindnyájan az Attila útra. Fel is hoztak mindent, el is helyezték a bútorokat úgy, ahogy mutattam nekik. Közben meg odaért Demeczky Jenő, aki a könyveket megszabadította Ancsa spárgáitól, s szépen a polcokra rakta. Magam az egyebeket raktam helyére, s még nem volt este, amikor szőnyegek, függöny, minden a helyén volt, s én leülhettem, írógépem elé dolgozni, hogy folytassam a munkámat ott, ahol abbahagytam. Mit csináltam? Alighanem a Pál-szintézist, mellyel csigalassúsággal haladtam, de a Karaj ezévi negyedik kötetébe már belekerült a 11-14. numerus: Az Örömhír, Az Ígéret, Az Örökség, A Remény, s ez utóbbinak, a 14. numerusának g) pontjában egy *Kitekintés* az eddig elvégzett munka gyümölcseként:

Ígéret, örökség, remény – ezek a szavak tehát Pálnál szinte teljesen transzcendens tartalmú kifejezések. A damaszkuszi fordulat feladta a nacionalista, a zsidó reményt, de drága árat kellett ezért fizetnie. Az immanens remény elsorvadása volt érte az ár. Pál úgy fordult el a zsidó üggyől, hogy egyúttal elfordult az ember immanens ügyétől is? A szeretetparancsot megőrizte, és ez természetesen gyakorlatilag nem tette számára lehetségessé az elfordulást, elvben azonban mégis érdektelenné vált az emberiség immanens sorsa iránt. A szeretetparancs megőrzésével átadta a Mediterráneumnak a jézusi immanens remény lehetőségeit, de nem gondolta végig, hogy mily perspektívákat nyújt az emberiség immanens életében a jézusi szeretet kovásza. Képtelen volt önnön személyi életérzésétől függetlenül nézni az emberiség jövőjét. Pál kívánt meghalni és Krisztussal lenni, és csak a rábízottak érdekéért fogadta el a Krisztussal találkozásának kitolódását (Fil 1,23–24). Ugyanezt kívánta kortársai számára is. Ha kortársai ezen a címen abba akarták hagyni a tisztességes, a munkás életet, fel-emelte szavát az immanens rend megbontói ellen (1Tesz 4,11; 2Tesz 3,11). De ezt azért tette, hogy teljesülhessen a transzcendens remény. Dolgozzatok és éljétek becsülettel, hogy találkozhassatok az eljövendő Jézussal! Ti tudjátok, hogy ez a találkozás az ember igazi reménye.

De addig is, amíg ez beteljesülhet, tegyétek, amit a szeretet parancsol. – Valahogy így gondolkodhatott. De a föld színének átalakulása a szeretetparancs erejében a századok és évezredek során – ez a perspektíva, az ily értelmű immanens remény, nem fogamzott meg Pál lelkében. Számára az Ország odatúl van, ígéret és remény erre az "odatúl Országra" vonatkozik. A szeretetparancsnak csak a föld színét átalakító hatásában, csak a szeretetparancs teljesítése következtében megszülető békében reménykedni – ez Pál számára nyomorultabb létállapotot jelent, mint amilyent a nem szeretetparancs szerinti immanens élet kínál.

Ez az eltolódása a jézusi célkitűzéstől szoros következménye annak, hogy a Krisztus-esemény értelmezése során azt tekinti nagy hangsúlytevással fontosabbnak, amit – szerinte – Jézus csinált. Úgy gondolja, Jézus megcsinálta nekünk az Országot, s a mi dolgunk, hogy ezt a nekünk megcsinált transzcendens Országot minél hamarabb birtokunkba vegyük. Ezért, és csak ezért fontos, hogy magatartásunk Jézust követő magatartás legyen. Az immanens és transzcendens jézusi célkitűzés egysége Pálnál megbillen a transzcendens javára. A parúzia elmaradása után ennek messzemenő következményei lettek, mert menetközben – s alighanem a páli hangsúlytevés erejében is – elhomályosult a jézusi immanencia-terv. A nagykonstantini fordulat után aztán az Egyház már a szeretetparancs erőteljes megcsönkítésével foghat hozzá az immanens élet "keresztény"(?) alakításához. Valami része Pálnak is lehetett ebben.

A fogalmazás olyan óvatos, hogyha a Pál-szintézist is beletehettem volna pár évvel később Ruiz piarista generális diplomatatáskájába, talán arról is megállapította volna a Klérus Kongregáció, hogy semmiben sem sérti a katolikus hitet. Miért voltam, ilyen óvatos? Csak azért, mert abszolút szabály volt számomra: nem áthágni azt, ami egyházam számára már nem elviselhető. Ez egyfajta katolikus életöszön, amely rám ragadt annak következtében, hogy Schütz Antaltól tanultam a dogmatikát. Csak tényeket állapítok meg, és nem szeretetlenül, nem a meg-nem-értés szándékával, hanem empátiával. Empátiával Pál iránt is, aki életét áldozta az általa értett Jézusért, az általa értett isten-ügyéért.

Hogy ez évben hol voltak a Bokor-karácsonyok, nem tudom már, de alighanem java részük az új, az Attila úti szálláson. Az ezévi Karaj megőrizte négy karácsonyi elmélkedésemet is. Ha sehol nem dupláztam, azaz mindegyik alkalomra más és más elmélkedést készítettem, akkor is legalább négy volt e karácsonyestéimből. Az egyik alkalommal nagyot gondoltam: nemcsak elmélkedést írtam, de liturgiát is, az elejétől a végéig.

A szentmisét kezdő keresztvetés után így üdvözöltem testvéreimet:

Az Atyaisten, aki „Legyen!” szavával belénk ajándékozta Önmagából mindazt az isteni szeretet-szépséget, amit a teremtmény csak magába fogadni képes;

a Fiúisten, aki „Igen” szavával magára öltötte teremtményi életünket-sorsunkat, hogy emberi alakba, arcba, mosolyba öltöztetve Isten-testvérként oldalirányú kapcsolatba is lép-hessen velünk;

az Atya és Fiú Lelke, aki elvállalta a küldetést, hogy megszületésünktől kezdve Pünkösdőn és a szentségeken keresztül újra és újra lakást vegyen bennünk, és belülről mimagunkként indítson, hogy teljessé érleljék bennünk mindaz, ami Istenből való;

és a Szűzanya, aki „Legyen” szavával méhében lakást adott a Magzatnak, emlőjével táplálta a Kisdedet, anyai gondoskodásával emberré nevelte a legnagyobb kalandot elvállaló Istent;

ez az Atya, Fiú, Lélek és Szűzanya, ez a négyszeres „Legyen!” erősödjék meg bennünk is ezen a megtestesülésre emlékező baráti lakománkon,

ez a négyszeres „Igen!” legyen mindnyájatokkal..

A Kyriét és a Glóriát érintetlenül hagytam, nyilván énekeltük, hogy *Kirie, elejszon, ó Istenünk örvendezni és háladalt zengedezni, jöttünk most..* meg azt, hogy *Dicsőség, dicsőség mennyben az Istennek..* De a könyörgést már magam írtam:

Könyörögjünk! Istenünk, Te nem ragaszkodol zsákmányként a magad kincseihez, hanem nagylelkűen odaajándékozod nekünk azt a szeretetet is, amellyel Lélek által mindenkor oda-

adod magadat Fiadnak, s a betlehemi éjszakában odaajándékozod nekünk legdrágább kincsedet is, Fiadat; kérünk Téged, hogy méltó gyermekeid lehessünk testvérünké lett szent Fiad, a mi Urunk Jézus Krisztus által, aki Veled és a Szentlélekkel él és szeret mindörökkön örökké. Amen.

Ha nem maradt volna meg ez a harminc éves szöveg, ugyan meg nem tudnám mondani, hogy mikor is cseréltem le először a máig hivatalos könyörgési záradékot: *aki él és uralkodik* a jézusi örökség hatására arra, hogy *él és szeret*. Harminc évvel ezelőtt már mondtam, s ugyan nem reménykedtem abban, hogy valakik, Bokron kívüliek is átveszik ezt a záradékot. De mostanában már itt is, ott is hallom, hogy vannak papok – Bokron kívüliek –, akik szintén tudják, hogy az Isten nem uralkodik, ezért aztán az ő záradékuk is így hangzik már: *él és szeret*. Mert idegen az uralkodás attól, aki csak szeret, s akivel úgy packázik minden emberi teremtménye, ahogyan csak akar. S Isten elviseli. Miért? Mert ilyen nincs is? Nem. Azért viseli el, mert szeret.

És az elmélkedés és nyomában a hozzáimádkozások után a felajánlási imádságot már megint magam írtam. A Karajok megőrizték Philips-magnóm jóvoltából testvéreim hozzáimádkozásait is. Ha egyszer majd valaki bele akar tekinteni a 70-es évek Bokor-lelkületébe, gazdag anyagot találhat a megőrzött imádságokban. A felajánlásos írt könyörgés pedig ez volt:

Istenünk, felajánljuk Neked magunkkal együtt a Kenyeret és a Bort, hogy Fiad szent Teste és Vére által olyan néped lehessünk, amely méltán vallhatja magáénak Fiadnak Emmánuel nevét. A mi Urunk Jézus Krisztus által, aki Veled és a Szentlélekkel együtt él és szeret mindörökkön örökké. Amen.

S ha már a könyörgéseket magam írtam, készítettem erre az alkalomra prefációt is.

Valóban méltó és igazságos, hogy mindenkor dicsérjünk Téged, Istenünk, de kiváltképpen most, amikor arra emlékezünk, hogy a betlehemi éjszakában szent Fiad elküldted nekünk. Te nem sajnáltad magad, és egyetlen Fiadat elengedted közénk, hogy Szűz Mária méhében, az istálló szegénységében, Heródes elől menekülésben kezdje el életét, mellyel megmutassa nekünk, miként kell a te szent tetszésedre élnünk. Mivel pedig ennyire szeretted minket, ezért az összes angyalokkal, a Boldogságos Szűz Máriával és Szent Józseffel együtt a Hozzád ragaszkodó mennyei és földi szentek közösségének kórusában a te dicsőséged himnuszát zengjük, és velük együtt nagy-nagy örömmel valljuk

A Sanctus után következik a misében a kánon. A II. Vatikáni Zsinat már elkészített a korábban használt egyetlen, a trienti zsinat szövege mellé még három kánont. Nagyot gondoltam, s én is írtam egyet:

Dicsérünk Téged, Örök Hatalom, mert méltó vagy minden dicséretünkre. Az idő kezdetén kinyújtottad kezedet és elmondhatatlan hatalmad erejével megszületett a Mindenség, amelynek törvényeit és határait emberi elménk csak sejteni képes. Benépesítetted Földünket hatalmas csodáiddal, kirajzoltad rajta a hegyeket, síkságokat és tengereket. Az élettelen anyagokban szunnyadó erőkből virág és erdőszőnyeggel borítottad be a szárazat. Amikor már zúgott az erdő és illatoztak a mezők virágai, benépesültek a vizek és szárazok az élőlények ezernyi nemével, és úsztak a bálnák, repült a katicabogár s párjukat keresve daloltak az éneklő madarak. Évmilliók előtt, s az általad rendelt időben, felemelte földre néző fejét egy pár az élőlények sokaságából, megpillantott Téged, és megszületett az ember.

Dicsérünk Téged, Örök Szeretet, mert méltó vagy minden dicséretünkre. Belelehelte Lelkedet teremtményedbe, odaajándékoztad neki értelméd fényességét, megismertetted vele szent akaratodat, szívébe tetted a magadéból a szeretet édes örömét, hogy részt adj neki abból a boldogságból, amely a tiéd. Vigyáztál minden lépésére, szíven keresztül szóltál hozzá, hogy mindig a te arcodat nézze, a te szent akaratodat követve örömét abban lelje, hogy szent tetszésed szerint éljen. Prófétákat küldtél közéjük minden időben, hogy ügyeljenek testvéreikre: el ne engedjék kezedet, s el ne csábuljanak utakra, amelyek nem Hozzád vezetnek.

Dicsérünk Téged, mindenedet nekünk Ajándékozó, mert méltó vagy minden dicséretünkre. Kiszemelted magadnak a pásztort káldeus Urból, és megígérted neki, hogy ivadékában megáldod minden földi és mennyei áldásoddal teremtményedet, és ivadéka által egészen szent és egészen Neked tetsző családdá formálsz népét. Letekintettél egy mondhatatlanul szép lelkű leányra, a názáreti Máriára, hogy a megígért Ivadék édesanyja legyen. Elküldted az Ivadék útjának előkészítésére a prófétáknál is nagyobb Jánost, hogy bemutassa Ábrahám népének az Ivadékot.

Az Ivadék pedig megfogant Mária méhében, megszületett Betlehem istállójában, dolgozott Názáret ácsműhelyében. A Jordán vizénél felfedted a titkot, hogy az Ivadék a te egyetlen szerelmes Fiad, akiben Neked jókedved telik. Fiad pedig elindult, és hirdette az Országot, amelynek Királya Te vagy szent Fiaddal együtt, és amelynek népül már az idők kezdetén felfoghatatlan ajándékként meghívtál minket. S hogy méltó népe lehessünk Királyságodnak, Fiad megtanított minket annak törvényére, a szeretetre. Tanítónkká és minden bajunkban mellénk álló pártfogónkká lett, hogy feledhetetlenül szívünkbe véssé, hogyan kell nekünk is az ő példáját követve szeretnünk egymást.

Amikor pedig összefogtak Ellene teremtményeid, akik nem akarták a szeretet tanítását hallani és a szeretetnek útjain járni, akkor és mielőtt még halálra adta volna őt áruló tanítványa, közülünk választott barátaival Jeruzsálemben ünnepi asztalhoz ült, hogy hamarosan megtörendő Testét és kiontott Vérént nyújtsa ételül és italul nekik. Megkötötte ezen a lakomán velük és az Ő nyomaikban járókkal az Isten új és örök szövetségét, megígérve nekik, hogy akik Őt befogadják, azoknak az Atya házában előremenvén lakást készít, és elviszi őket testvéreiként az örök Lakomára, ahol nem-múló örömeinkre a mennyei asztalnál majd felszolgál nekünk.

Ezután következtek a kenyeret és a bort Jézus Testévé és Vérévé átváltoztató szavak, azaz a tulajdonképpeni kánon-szóveg, melyen nemigen illik változtatni. De ennek folytatása már megint saját szövegem volt:

Fiad parancsa szerint, Istenünk, összeültünk és emlékezve megújítjuk azt a százszor szent jeruzsálemi vacsorát, amelyet követően Fiad halálra adta Önmagát. Megemlékezünk vérig kitartó hűségéről, amellyel teljesítette a rábízott küldetést, hogy húsvétvasárnap hajnalán igazolja tanítását, mert aki életét odaadja, annak nem árthat a halál, mert a szeretet örök és el nem múló, mert a szeretet maga az Isten.

Megünnepeljük tehát Fiad feltámadását, és hittel valljuk, hogy értünk kiontott vérének erejében hatalmas pártfogónkként ül jobboldon, és mindenben segítve közbenjár értünk.

Tekints tehát Istenünk erre a mi emlékező vacsoránkra. Add, hogy Fiad Testének és Vérének vétele átalakítson minket, a te népedet, s hogy a te dicsőségedre gyermekeid között hirdessük Országod, és szavaink és életünk által a tiedet magunkkal együtt elvihessük Hozzád. Gyengeségeinket jól ismerve, szeretetedbe ajánljuk, Istenünk, minden testvérünket. Elsőül Fiad földi helyettesét, XVI. Benedeket, akire Jézus reábizta a maga egész nyáját. Szeretetedbe ajánljuk Péter püspökünket, hogy bátran szolgáljon Neked. Emlékezzél meg Lénárd Ödön testvérünkről. Kérve kérünk Téged, erősítsd meg őt a kereszt hordozásában, s oldd le róla a bilincseket, amelyeket már tizenhetedik éve visel Teérted. Emlékezzél meg Éva nővéreinkről, és nevük ünnepén a béke és boldogság ajándékaival halmozzad el Őket. Emlékezzél meg közösségeinkről s azok minden egyes tagjáról, hogy a te szeretetedben szüntelenül haladjanak előbbre, és mindazokról is, akiknek ők utána mennek, és akiket szavuk és életük példája által hívogatsz szeretetedbe. Emlékezzél meg szüleinkről, gyermekeinkről, s könyörögve kérünk, hogy Rólad bizonyágot tevő életünk által ők is közelebb kerüljenek Hozzád.

Most pedig, Urunk, szívünk szeretetével fordulok a Te látásodra már eljutott testvéreink felé. Megemlékezünk elhunyt szüleinkről, testvéreinkről, gyermekeinkről és rokonainkról, s kérjük őket, imádkozzanak értünk, hogy mi is eljuthassunk mennyei Országodba..., hogy ott a boldogságos Szűzzel, Szent Józseffel, Isten minden szentjeivel és közösségeink elhunyt test-

vérével együtt mindörökre élvezzük a békét, amely eltölti majd szívünket, amikor Jézusunkkal véglegesen egyesülve színről színre láthatunk majd Téged.

A szentáldozás utáni imádság pedig így hangzott:

Istenünk, a betlehemi éjszakában világosságot gyújtottál nekünk. Kérünk Téged, el ne halványuljon bennünk ez a világosság, hanem világítson messzire e kicsi hazában, az egész Duna-medencében és minden népnek. A mi Urunk Jézus Krisztus által, aki veled él és szeret mindörökkön örökké. Amen

S ezután következett a szentmise végső áldása:

Aldjon meg minket az Atya,

aki végtelen jóságával a betlehemi éjszakát elkészítette számunkra,

áldjon meg minket a Fiú,

aki mérhetetlen ajándékként a betlehemi éjszakában eljött közénk, és

áldjon meg minket a Szentlélek,

aki nem átalított szívünkbe költözni, hogy az ő Lelkében ujjongva örülhessünk a betlehemi éjszaka békéjének, ezért

áldjon meg minket az Atya, a Fiú és a Szentlélek. Amen.

Utána pedig nagy-nagy lakoma következett, a '70-es évek szegénységének-gazdagságának megfelelő, és sok vidámsággal, melyben volt nótázás is bőven, s Tádé elmondta Kossuth-beszédét – felkiáltandó a holtakat –, s akkorát ütött az asztalra, hogy soha többé nem tudták, képzett asztalos-testvéreink sem, helyre állítani az ütés következményeit. Üsse part ezt a Tádé-félét, hamarosan egyéb ütések következtek. Mert elkezdődött a vészteljes '76. év.

Nem úgy indult. Az elején még nem sejtettünk semmit. Minden ment a megszokott rendben. Három B-lgy-tal, 14 új bés testvérrel gazdagodtunk – Fehérvárról, Szanyból, Pécelről, Szigetszentmiklósról, Ócsáról, Sümegről. A nyáron megeskettem Demeczky Jenőt is, aki Sümegen talált feleséget, ügyeskedtem is abban, hogy Jenő elkerüljön valami megbízással Acsay Ilusékhoz, és meglássa ott jövődöbelijét, Máriát. A három B-lgy-on Lilla, Halász Bandi és Jóska elmélkedtek – alighanem ott voltam mindegyiken. S mintha sejtettünk volna valamit, Azt, hogy erősíteniünk kell. Elmentem megint saját magamnak lgy-ot tartani Alsószentivába, Dombi Ferihez. S azzal jöttem haza, hogy imádkozzunk közösen Pünkösdig 100 órát. Azt, hogy várjuk a Szentlelket!

Ebből egy új hagyományunk támadt. '89 után már nyomtatva kapjuk a kezünkbe minden évben a *Lélekváró imádságokat*. Hamvazószerdától Pünkösdig minden vasárnapra. De '76-ban még buzgóbbak voltunk, minden napra írtunk testvéreink számára adventtől pükösdig – *punktákat*. Mi fán terem az? Így nevezzük azt, amit a szemináriumokban a spirituális hajnalonként mond a kispapoknak, hogy azok arról egy félórát elmélkedjenek. Hát a mi punktáinkat 76 adventjétől 77 pünkösdjéig írta és gépelte a fél Bokor. Megállapításokat és kérdő mondatokat tartalmazott az egy-egy napra szóló. Megtaláltam a két vastag gépelt kötetet. Mustrának ideírom az elsőt:

76. nov. 28. Advent 1. vas. Lk 21,26: A világmindenséget összetartó erők megrendülnek

1. Jézusnak hatalma van a világot összetartó természeti erők felett.

2. Első eljövetelkor az emberiséget összetartani akaró erők jöttek el.

3. A világban érvényesülő erők között vannak múlóak és megmaradók,

4. Második eljövetelkor lesznek erők, melyek megszűnnek, s olyanok, melyek megrendülnek, de megmaradnak.

a. Milyen a viszonyom a mikro- és makrokozmosz erőihez? Meg tudom-e őket csodálni? Isten nagyságát növeli-e bennem a rácsodálkozás? Az emberi értelem átfogó és felfedező erejét tömjénezem-e csupán?

b. Saját köröm egysége mellett gondom van-e a többi ember egységére is? Vizsgálom-e a magam beszűküléseit? Örülök-e mások sikereinek? Adtam-e már hálát ezekért is?

- c. *Otthon vagyok-e a kozmoszban, amely el fog múlni? Van-e olyan jézusi értékrendem, hogy meg tudjam különböztetni: mi az elmúló és mi a megmaradó? Tudom-e, hogy csak az Isten ereje a megmaradó erő? Milyen egyéb erőkkel akarok még együttműködni az emberiség egységének érdekében?*
- d. *A jószándék is elegendő ahhoz, hogy megrendüléssel bár, de megmaradó házám legyen? A vállalt, de nem mindig befejezett teljesítgetések nemde segítik a megrendülést? Milyen kötelekkel törekszem meg is maradni? Mennyire marad ki Isten ereje az életemből? Mennyire vált már Erővé bennem? Vágyom-e arra, hogy megmaradásra méltónak, és ne elnehezedett szívűnek találjon a mi Urunk?*

Géppel összetűzött füzetekben kaptuk meg a *punktákat*, melyek tanították volna a Bokrot elmélkedni. Teljes volt a jószándék bennünk, s nem tudtuk, hogy nagyon is itt az idő, amely megpróbál bennünket.

Amikor az év első vagy második hónapjában hazajöttem Alsószentivánról, már tele voltam az erősítés akarásával, s az Öregek I.-ben jelentettem be először terveimet, s mondtam:

– A Szentlélek azt mondta nekem, hogy imádkozzunk Hamvazószerdától Pünkösdig közősen száz órát...

S elmondtam részletesen, hogy miként gondolom ezt. Közösségekben folyják az imádság, s amennyire időm engedi, magam is szívesen meglátogatom e célból azokat a közösségi találkozókat, amelyeken ez az imádság, majd megvalósul. S utána következtek a hozzászólások. Jóska ült a baloldalomon, s kezdte:

– Idáig racionális embernek ismertelek meg Téged, de ha a Szentlélektől vannak üzeneteid, azokhoz nem tudok hozzászólni, Passz!

Megadta ezzel a hozzászólások alaphangját. A többiek sem voltak különösebben elragadtatva terveimtől, inkább csak a közösség újabb tagjai, mint Acsay Ilus is, mutatott nagyobb megértést jámbor terveim iránt. De engem nem abból a fából faragtak, melyet könnyű eltörni vagy hajlítani. Elmondtam tervemet a többi közösségben is, s a Bokor végül is azonosodott velem, s meglett Pünkösdig a száz óra. Pünkösöd vasárnapján fejeződött be Ócsán egy B-lgy, s a záró imádságok után átvonultunk a plébániáról a templomba, s ott volt vagy ötven, vagy talán közel száz ember is a Bokorból. Csak arra emlékszem, hogy úgy zengett Sillye Jenő énekének dallama az ott levők ajkán, hogy ilyen szépnek azóta sem éreztem azt, bár már százszor is elénekeltük különböző alkalmakkal:

Jöjj el, jöjj el, jöjj el Fénylő Láng, Szentlélek, jöjj szállj le ránk, Szentlélek jöjj, szállj le...

Jöjj el, jöjj Igazság, Remény, Jöjj maradj velünk csodás Fény!

Jöjj el, jöjj el, jöjj el Fénylő Láng, Szentlélek, jöjj szállj le ránk, Szentlélek jöjj, szállj le...

Jöjj el jöjj, Örök Szeretet! Jöjj tisztítsd meg lelkünket!

Jöjj el, jöjj el, jöjj el Fénylő Láng, Szentlélek, jöjj szállj le ránk, Szentlélek jöjj, szállj le...

A mise végén kijöttünk a templomból. Egymásra néztünk. Boldogok voltunk? Bizonyára, de a száz óra közös imádkozás után valami egyéb is volt a szívünkben. Ezt az egyebet szólaltatta meg egyikünk.

– Mit vártatok? Azt, hogy tüzes nyelvek lebegjenek rajtunk?

Akiken valamikor lebegtek, Getszemániból jöttek, s Júdás és János kivételével, Péterrel az élükön mind eljutottak a maguk Golgotájáig, s nincs híradás róla, hogy megisméltődött volna velük a pünkösdi csoda, csak a martirológium tarja számon a nevüket.

Hazamenve mi is tettük dolgunkat tovább: szerveztük az A-lgy-okat, s ugyancsak nem törődünk sokat avval, hogy mi folyik a politika és az egyházpolitika világában. De ez a világ is tette a magáét. Lassan, de biztosan.

VI. Pál 1973-ban megüresedettnek nyilvánítja – még Mindszenty esztergomi érsek életében – az esztergomi érseki széket. 1974-ben Lékai László az esztergomi érsekség apostoli adminisztrátorává lesz. 1975-ben meghal Mindszenty, 1976 februárjában pedig Lékai Esztergom prímás-érsekévé lesz. Májusra megkapja az ennek a tisztnek kijáró bíborosi kalapot. Mindez

köztudott. De kevésbé köztudott, hogy rá négy hónapra, 1976. szeptember 28-án pártunk és kormányunk részéről elkészül egy írás, mely meghatározó lesz sorsunkra. Készítője Bai László az AEH Katolikus Főosztályának vezetője. Egy hiba folytán kerülhetett kezembe, s én publikáltam a Népszabadságban pár esztendővel ezelőtt.

Javaslat a Bulányi-féle ifjúság közti, ifjúsági szervezkedési felvetésre a püspöki kar vezetői előtt. – Szervezett illegális ifjúsági tevékenység folyik Budapesten és vidéken egy hét tagú központi vezetőség irányítása mellett 14 csoportban, csoportvezetők felügyeletével. Az illegális tevékenység fő szervezője és vezetője Bulányi György. A szervezetben 50 egyházi személy, köztük 28 aktív pap vesz részt. A csoportban tevékenykedik 3 seminarista, 2 volt apáca. Bulányi saját teológiája alapján fejti ki káros tevékenységét. Elsősorban a jelenleg működő püspöki karral szemben. A szervezkedés mintegy 250 főre terjed ki. A szervezkedésben részt vevő papok rendezik az illegális összejöveteleket. A szervezet működése kiterjed az esztergomi, váci, székesfehérvári, egri, csanádi, pécsi, győri egyházmegyék területére.

1. Október hónapban a Bulányi-féle szervezkedést tárjuk fel Lékai bíboros előtt, beszéljük meg vele, mikor tárgyaljunk erről a témáról a püspöki kar érintett tagjaival. - Lékai bíborossal történt megbeszélés után célszerű volna az ügyről külön tárgyalni Ijjas érsekkel. Kikérni tanácsait a probléma lerendezésére.

2. Lékai bíborossal kialakított időpontban a Bulányi-féle szervezkedést tárjuk fel az érintett egyházmegyék ordináriusai előtt.

3. A szervezkedés tényeinek felvázolásánál dramatizálva nagyítsuk fel a történeteket és élezzük ki annak politikai veszélyességét: - az állam és az egyház jóviszonya; a püspöki kar politikai szavahihetősége, hitele; az ifjúságra, társadalomra vonatkozó veszélyessége; a Vatikán és államunk kapcsolata szempontjából.

Mutassunk rá, hogy:

a.) Ez a szervezkedés teljesen megfelel a nyugati szélsőséges, reakciós, emigráns egyházi erők törekvéseinek

b.) Elsősorban a püspöki kar ellen irányul: elvtelen, kollaboránsoknak tekintik őket, arról beszélnek, hogy halott az egyház, tehát szükség van élő földalatti egyházra stb.

c.) Egyes papok és püspökök akarva-akaratlan Bulányiék szervezkedésének propaganda hátterét és bázisát erősítik azáltal, hogy tények és megalapozott okok nélkül arról beszélnek, hogy nincs hazánkban vallásszabadság, hogy a vallásos emberek, vallásos állampolgárok gyermekei egyetemeinkre nem kerülhetnek be, és hogy a vallásos szülők gyermekeinek hitoktatása miatt állandó zaklatásnak vannak kitéve stb. (Udvardy püspök)

d.) Mint illegális szervezet áttételesen az állammal szemben is veszélyes.

4. Fejtsük ki az érintett püspökök előtt, hogy a Belügyminisztérium illetve a rendőrség teljes joggal adminisztratív akar fellépni ez ellen az illegális szervezkedés és vezetői ellen. Mi úgy ítéljük meg, mivel ez a szervezkedés elsősorban teológiai tévelygésen és a hierarchiával való szembenálláson alapul, nem irányul direkt módon az államhatalom ellen, ezért nincs szükség adminisztratív állami beavatkozásra. Amennyiben a püspöki kar biztosítékot tudna nekünk szolgáltatni, hogy a szervezkedést kivizsgálják, egyházfegyelmi úton rendezik, úgy esetleg lehetőség van arra, hogy ezt az ügyet egyházon belül intézzék el. Ezért javasoljuk, hogy a püspöki kar beszélje meg ezt a témát, és amennyiben vállalják az ügy lerendezését, készek vagyunk a rendezéshez tényanyagot nyújtani Lékai bíboros részére.

5. Az ordináriusok és a papi békemozgalom vezetői biztosítsák, hogy a Bulányi-féle szervezkedéssel kapcsolatban megfelelő elítélő papi és egyházi közhangulat alakuljon ki.

6. Az egyházi sajtó megfelelő módon foglalkozzon az illegális szervezkedés, a földalatti egyház koncepciójának elítélésével. A Teológia c. katolikus sajtóban teológiailag kellene szétzúzni a Bulányi-féle teológiai koncepciókat, valamint az ennek nyomán terjedő pünkösdi kis közösségek szervezésére irányuló propagandát. Budapest, 1976. szeptember 28. (MOL-XIX-

A-21-d AEH TÜK 153. doboz, 0033a-3/1976. Készítette Bai László, az AEH Kat. Főoszt. vezetője. Bp., 1976, szept.28. Hiteles szöveg!!!)"

'64-ben kötötte meg a Vatikán a máig titkos *részleges megállapodást* szocialista hazánkkal. A börtönök nagyjából tíz év alatt megtisztultak papjainktól, a megfelelő ember odakerült a magyar Sion ormára, most elkövetkezhetik a számlabenyújtás órája. A püspököknek tudomásul kell venniük, hogy veszélyeztetjük állam és egyház (a Vatikánt is beleértve) jóviszonyát, a püspököket elvtelen kollaboránsoknak tekintjük, Magyarországon vallás-szabadság van, egyházfegyelmi megoldásra van szükség, papi és egyházi közhangulatot kell kialakítani ellenünk, az egyházi sajtónak kell teológiailag szétzúzni állításainkat. Várj már egy kicsit, jó Bai László! Olyan gyorsan nem megy ez. Majd hat esztendő alatt készül ez el, s újabb öt évet kell várnod, amíg az egészre a Vatikán is ráteszi a pontot, s akkor megvalósul az, amiről álmodol, s úgy lesz, ahogy kívánod a létező szocializmus halála után is, mind a mai napig.

Kikézbésítik-e ezt az írást Lékainak, vagy csak szóval mondják el, mert tudja annak minden betűjét, amióta csak beszervezték – mikor is? Van, aki úgy tudja, hogy már 1945-ben! –, nem tudhatni. Mielőtt bármit tenne, felkeresi a magyar piarista tartományfőnököt, Albert Pistát, s megkéri őt az egyszerűnek látszó megoldásra: ha ki lehetett hívni '71-ben az országból Mindszentyt, tegye meg ezt a szívességet a piaristák egyetemes főnöke is, aki a- ügyis magyar ember, '76-ban Bulányival. Honnan tudom mindezt? Onnan, hogy Albert Pista elmondta nekem: nem vállalta Lékai kívánságának közvetítését Tomek Vincéhez.

Ennek az értesülésnek a birtokában az év novemberében hosszú levelet írok Lékainak: *Főtisztelendő Bíboros, Prímás, Érsek Úr!* címmel. Bemutakozom, elmondom életem folyását, Kolakovicsot is, és hogy Tomek Vince Döncinek, Mikinek és nekem engedélyezte, hogy '56-ban idehaza maradhassunk, ha itt van ránk szükség. Hogy mennyire örültünk, hogy a múlt évben a Szentatya is az egyház reménységének mondta a kisközösségeket, s hogy ez év márciusában – a Magyar Közlönyben – már törvényeink is biztosítják munkánk legális voltát. Hogy amikor megtudtam az év elején az esztergomi spirituálistól (Szendy), hogy problémái vannak személyemmel kapcsolatban, megvizsgálás céljából megküldtem neki teológiai munkáimat. A spirituálistól tudtam meg, hogy e kéréséről tartományfőnökömmel kíván beszélni. A tartományfőnökömtől meg megtudtam, hogy ki akar hivatni hazámból. Nagyon szomorú vagyok, hogy nem tekintett testvéremnek, s nem feddett meg, amikor baja volt velem. Elhatároztam, hogy naponként 24 Memorare imádságot mondok érte, és mások is ezt teszik barátaim közül. Nagyon remélem, hogy személyes meghallgatásom rendezni fogja kapcsolatainkat. S a befejezés: *Imádságaimat a Bíboros Úr szándékaira abba nem hagyva fűi tisztelettel köszönti Jézus Krisztusban Eminenciádat.*

E levelemet követi a Püspöki Kar karácsonyi, decemberi ülése. A kapott instrukciók szellemében Lékai ismertet és kioszt egy dolgozatot, melyet Szendy spirituális írt: Bulányi György – valószínűleg hiányos teológiai műveltségéből fakadó – téves nézeteiről. Továbbá minden egyházmegyés püspöknek kiosztja az egyházmegyéje területén működő bulányista papok névjegyzékét. Mindez egy kicsit sok és váratlan a püspököknek. Olyan személyek szerepelnek a listákon, akiket Lékai természetesen nem is ismerhet.

Endrey Mihály váci püspök szót kér. Listáján szerepel Halász Bandi, Bisztrai Laci is:

– Egyházmegyém legjobb papjai, pertu barátaim.

Udvardy szegedi püspök is tiltakozik. Ijjas kalocsai érsek pedig odaszól Lékainak:

– Te, Laci, a Bulányi írt Neked egy levelet, válaszoltál már neki?

Harminc esztendő telt el, akkoriban nem volt időm feljegyzéseket készíteni. De Cserhátit időnként meglátogattam, a konferencia után is, és ő mesélte:

– Végigjártam a listámon levő összes papokat. Volt olyan, aki rákérdezésemkor hallotta először a nevedet. Voltak olyanok, akik hallottak már rólad, s volt egy egyetlenegy, aki már találkozott is veled.

Lékai láthatta, hogy Bai László írhat akármit, de a püspöki kar még nincs eléggé megoldozva. Jó munkához idő kell. Hat év. Akkor már teszik, amit Bai és fölöttesei akarnak, de most '76-ban még nem.

S januárban sor kerül egyetlen négyszemközti találkozónkra is. Paskai akkor a Központi Szeminárium rektora. Ő maga jön el az Attila útra a hírrel, hogy a Bíboros fogad. Megyünk, s útközben annyit mond, hogy neki személy szerint nincs semmi baja velem. (Majd lesz.) Bekerülök a Bíboroshoz, s hosszasan előadja nekem, hogy a szeminárium hortus conclusus, zárt kert, amelybe nem mehet be az, aki nem tartozik oda. Ez azt jelentette, hogy a kispapok sűrűn járnak ki hozzám beszélgetésre, csoportba. Nem mondtam rá semmit. Aztán rákapcsolt:

– Hazánkban csak erkölcsi okok következtében kerülnek papok börtönbe...

Ez már sok volt nekem, s elbődültem:

– Az én egyházam bíborosa mond ilyet? Senki pap nincs börtönben már Lénárd Ödön piaristán kívül. Róla állítja azt, amit mondtott?

Halkan válaszolt:

– Nem állítom.

Vagy két hosszú órát töltöttünk el, és késő este lett, és megszántam ezt a nálam tíz évvel idősebb embert, s megkérdeztem:

– Hogy lehet ezt bírni?

Csak megvonta a vállát, s hallgatott. A végén bocsánatot kértem tőle, ha valamivel megbántottam volna. Ő is tőlem. Aztán kikísért az előszobába, felsegítette a kabátom, s nagyon-nagyon halkán ezt súgta a fülembe – úgy vélhette: lehallgató készülék nem hallhatja:

– Visszaadom én ezt az ügyet nekik...

Sokat gondolkodtam rajta: tényleg reménykedett benne, hogy vissza tudja adni? Vagy csak egy jó pontot akart szerezni nálam, azaz etetni akart? Arra hajlok, hogy nem gondolhatta komolyan. Majd egyszer valaki megírja hitelesen beszervezettségének pontos történetét, s az eldöntheti a kérdést. Ma arra hajlok, hogy nem lehettek reményei. S ez magyarázza meg azt a hangot, melyet az elkövetkező években használ ellenem, ellenünk.